

ЦИЈЕНА:
За Црну Гору на годину 8 перпера, на по године 4 перпера
За Аустро-Угарску Босну и Херцеговину на годину 12 перпера на по године 6 перпера.
За све остале земље годишње 20 франака у злату, на по године 10 франака у злату.
Претплата се прина само у годишњим и полугод. роковима.
Поједини број 20 пара за Црну Гору, — за Иностранство 25. пр.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ

Претплата се шаље поштомском унутрњом непосредно администрацији „Гласа Црногорца“ на Цетиње, а коме је паричнице, г. Вељку Рамадановићу, к. ц. агенту у Котор. Дописи се шаљу Уредништву. Рукописи се не враћају. Огласи се шаљу администрацији и наплаћују се: за сваку ријеч или број од пет цифара из петог слова по 4 паре за први пут, а за сваки даљи пут по 2 паре, из виших слова сразмјерно више.

Власник: Државна Штампарија

Издаје суботом

Одговорни уредник: С. Рамадановић

СЛУЖБЕНИ ДИО

МИ
НИКОЛА I
по милости Божјој
КЊАЗ И ГОСПОДАР ЦРНЕ ГОРЕ

Проглашујемо и објављујемо свима и свакоме, да је Народна Скупштина ријешила и да смо Ми потврдили и потврђујемо:

ВОЈНО КРИВЧНИ ЗАКОН

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ.

§ 1.

Под оредбе овога закона потпадају:
а) Сва војналица која улазе у спискове рекрутске класе, активне војске и резерве у Књажевини, (чл. 7 Закона о устројству војске) у колико су у стојећој војсци и под барјаком.
Под барјаком се сматра Црногорац: кад је на војним вјежбањима и војним скуповима, према одредбама Закона о устројству војске, и у опште, кад обавља неку дужност по законитој одредби војних старјешина, (чл. 5. Закона о устројству војске).
б) Ратни заробљеници.
в) Не-војна лица, кад учине кривична дјела, за која овај закон прописује надлежност војних судова.

§ 2.

Сва кривична дјела или су злочини, или пријеступи или иступи.

§ 3.

Војни злочин је оно дијело, за које се у овом закону одређује: заточење, робија и смртна казна; *пријеступ* је пак оно дијело, за које се у овом закону одређује затвор или губитак чина или звања, а *иступ* је дијело, које се казни према одредбама Уредбе о војној дисциплини.

§ 4.

Општа наређена и дио први, „о кажњавању злочина и пријеступа у опште“, изложена у Кривичном Законику, од 23. фебруара 1906., важе и за војне пријеступе и злочине, у колико се овим законом drukче не одређује.

§ 5.

Војна лица за кривична дјела, која нијесу предвиђена овим законом или Уредбом о војној дисциплини, казне се по грађанском Кривичном Законику.

§ 6.

Под „војним лицима“ подразумијевају се: официри, подофицири, редови и она лица, која служе у црногорској војсци или припадају истој, њеним установама или заводима, у колико се налазе у положају одређеном чл. 1. алинеје а овога закона.

§ 7.

Гдје год је у овом закону ријеч о официрима, ту се подразумијевају и војни чиновници и војни свјештеници, и, према томе, одредбе, прописане за официре, вриједи у свему и за војне чиновнике и војне свјештенике, у колико овај закон drukчије не одређује.

§ 8.

Војна лица, за кривична дјела учињена у иностраној земљи, казниће се по овом закону.

§ 9.

„Кривично дјело пред скупљеним војницима“, онда је, кад је осим учиниоца најмање: било присутно три лица, било официра, било подофицира или редова.

§ 10.

„Договорено кривично дјело“ онда је, кад се два или више војних лица договоре и учине кривично дјело.

§ 11.

Кривична дјела учињена пред бунтовницима, сматраће се као да су извршена на бојишту.

ДИО ПРВИ.

ЗЛОЧИНИ И ПРИЈЕСТУПИ У ОПШТЕ.

ГЛАВА ПРВА
О казнама.

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

§ 12.

За злочине и пријеступе постоје следеће казне:
1. Смрт;
2. Робија;
3. Заточење;
4. Затвор;
5. Губитак чина;
6. Губитак звања;
7. Губитак војничке части;
8. Пролазак кроз редове чете;
9. Одузимање ствари.

§ 13.

Ко се осуди на смрт, убиће се из пушака и одма укупати.

§ 14.

Робија може бити вјечита или на одређено вријеме, у овом последњем случају не може бити дужа од 20 година. На ову казну кривац може бити осуђен са оковима или без окова.
Оков може бити лаки од пет и тешки од десет килограма.
Коју ће врсту окова осуђеник носити, суд одређује у пресуди.
Робија се издржава у грађанским казним заводима.

§ 15.

Заточење не може бити дуже од двадесет ни краће од двије године. Заточење се издржава у грађанским заводима.

§ 16.

Затвор не може бити краћи од 30 дана, ни дужи од 5 година, осим случајева, гдје се овим или Кривичним Законом drukчије одређује.

§ 17.

Официри, осуђени на затвор до једне године, издржавају га у војним затворима, а они осуђени на затвор дужи од једне године и они, који су иступили из војске, па осуђени војним судовима, издржавају затвор у грађанским заводима.

§ 18.

Официри осуђени на затвор дужи од године, тим самим губе чин и сва права са чином скопчана.

§ 19.

Подофицири и редови издржаваће затвор у казним заводима, а ако ових нема, и ако је затвор дужи од једне године, издржаваће га у грађанским казним заводима, као и у оним случајевима, кад су уз казну затвора осуђени на губитак војничке части.

§ 20.

Лишити се чина или звања може кривац за свагда или на одређено вријеме, које не може бити дуже од пет година ни краће од једне године.
Ко се лиши чина или звања тај губи сва права, која су са чином или звањем скопчана.

§ 21.

Ако се онај, који се осуди на лишење чина или звања, уједно осуди и на затвор, то ће се оно вријеме, за које осуђени по чл. 20. не може добити чин или звање, рачунати од дана издржаног или помиловањем опроштеног затвором.

§ 22.

Губитком чина казне се официри и подофицири. Казна се састоји у томе: што се поменути одузима чин, без права ношења знакова, који припадају чину.
Официр лишен чина не може добити ни један други војни чин до повратка изгубљеног имора потпадати опште-војној службеној обавези.
Подофицир осуђен на губитак чина продужује да служи као редов, ако пресуда не садржи казну губитка војничке части.

Војно-грађански чиновници осудиће се на губитак звања у случајевима, у којима се официри осуђују на губитак чина.
Гдје год грађански Кривични Законик, за извјесно кривично дјело, прописује лишење звања, официр ће се казнити губитком чина.

§ 23.

Књаз Господар може, путем помиловања, повратити чин официру или подофициру, који је осуђен на привремени губитак истог, и прије истека казне (чл. 151. Закона о устројству војске).

§ 24.

Губитак војничке части досуђује се уз казне, затвора, робије или заточења у случајевима гдје грађански Кривични Законик одређује губитак грађанске части, као и у свим случајевима, гдје је зато изрично овим законом одређено.
Осуђеном на губитак војничке части не може се иста више повратити, него је губи за свагда.
Ко се осуди за издају против Отаџбине, Владаоца и Војске Црногорске тај, уз досуђену му казну, губи и војничку част.
Ко изгуби војничку част, губи службу и права са истом стечена, војне чинове и ордене и не може их више добити.
Осуђени на губитак војничке части доводи се пред трупу, која је под оружјем.
Кад се прочита пресуда, командант трупе, јасним гласом говори ове ријечи: „Н. Н. (име и презиме осуђеног) више нијеси достојан да служиш под барјаком, нити да носиш оружје; у име закона, ти си војничку част изгубио.“
Осуђеном се тада одузима грб и остали знаци војничког достојанства и ордени.
Уз губитак војничке части, кривац увијек губи и грађанску част по прописима грађанског Кривичног Законика.

§ 25.

У случајевима кад грађански Кривични Законик за извјесно кривично дјело прописује само новчану казну, ова ће се за војна лица замјенивати казном затвора, рачунајући новчану казну до 10 перпера у један дан затвора.

ГЛАВА ДРУГА
О коловођама, саучасницима и помагачима.

§ 26.

Кад у дјелу, књажевом по овом или грађанском Кривичном Законику, учествују претпостављени или старији по чину, звању или рангу, са потчињем или млађима, онда су они први коловође.

§ 27.

У дјелима непослушности и непокорности извршеним у друштву — коловође су још и ови:
а) онај, кога претпостављени или старији, изрично позове на послушност па се томе не одазове;
б) онај, који је међу њима најстарији по служби, кад међу овим нема претпостављенога или старијег по чину, звању или рангу; и
в) онај, ко злоупотреби војне сигнале, знак, или чини ма што, чиме се непослушност или непокорност изазива или потстрекава

ГЛАВА ТРЕЋА
О околностима, које казну извињавају умањују, олакшавају или пооштравају.

§ 28.

Нема злочина или пријеступа у овим случајевима.
1) кад стражар, стража или патрола у вршењу службе рани или убије нападача;
2) кад стражар у вршењу службе рани или убије лице, које ни на трећи позив и на опомену његову, да ће употребити оружје, не стане или не хтједне послушати;
3) кад онај, који је послан да затвори кога, буде писмено овлашћен, да, у недостатку другог састава за отклањање отпора, убије онога, који му се противи;
4) кад војска за вријеме побуне, или нерета, у недостатку другог састава за умирење, употребити оружје те услед тога погине ко од побуњенијех;

5) кад претпостављени за вријеме борбе убије или рани потчињеног, који му се противи или бјежи од страха, или даје повода другима да бјеже, или распростиру међу војницима страх или неред у трупи; и
6) кад стражар или спроводник убије заробљеника или тамничара, који га напада, бјежи или му се противи, немајући другог начина да га на послушност принуди.

§ 29.

Ако је извршењем наредбе учињено кривично дјело, онда је за ово одговоран само наредбодавац.
Али ће се и млађи, који је извршио наредбу казнити, ако је наредба била управљена на извршење очигледног злочиног дјела.

§ 30.

Пијанство се не узима као олакшавна околност.

§ 31.

Поред олакшавних околности, предвиђених грађанским Кривичним Закоником, узмеће се као таква: непознавање војничке дужности, али само рекрутима, — но и овима, ако поново учине исто дјело, па било да је за прво дјело изречена судска казна или не, неће се та олакшавна околност у рачуну узети.

§ 32.

Неправилно оптерећивање војном службом и дужностима служи за олакшавну околност.

§ 33.

Кад се код пријеступа, којег учини официр или чиновник у службеној дужности и за који му закон доноси да се лиши чина или звања, признаду олакшавне околности, суд ће таквог официра или чиновника осудити на затвор до 5 мјесеца, мјесто лишења чина или звања.

§ 34.

За отежавне околности и по њима да је злочин или пријеступ у толико већи, сматраће се лицима која потпадају под овај закон, а поред оних, које је предвидио грађански Кривични Законик још и ове околности:
1) кад је злочин или пријеступ учињен у присуству редова или скупљеног свијета;
2) ако је злочин или пријеступом повријеђена дисциплина или војна служба, па то може послужити као рђав примјер за друге.

§ 35.

За особито отежане околности сматраће се:
1) кад је злочин или пријеступ учињен за вријеме вршења службе, а особито у строју или на стражи;
2) кад је злонамјерно употребљена војска или војна власт; и
3) кад је злочин или пријеступ учињен у близини непријатеља или у вријеме рата, особито у рејону војних операција, или у вријеме марша, опсадног стања или у вријеме буне.

§ 36.

Пооштравне околности примјењиваће се, осим случајева предвиђених овим законом, још:
1) према претпостављеним, кад су они учесници у кривичним дјелима са потчињеним; и
2) према војним бегунцима, који побјегну изван отаџбине.

§ 37.

Услед пооштравне околности, казна одређена за учињено кривично дјело, може се удвојити; но величина удвојене казне не смије пријећи 20 година робије или заточења, ни 10 година затвора.

ГЛАВА ЧЕТВРТА

§ 38.

Застара за бјегство из војске почиње тећи тек од оног дана, којег је за бјегунца престала обавеза служења у активной војсци и резерви.

пањско, Њ. Кр. В. Књаз Господар подигао је ову здравицу:

Permettez, Monseigneur, que je lève mon verre pour Vous exprimer du fond de mon cœur la vive joie que j'éprouve de Vous voir ici parmi nous dans une occasion si solennelle pour ma famille.

En remerciant Votre Altesse Royale de Sa visite, dont nous sommes tous charmés, je La prie de faire parvenir à Son Auguste Père le Granduc mes remerciements les plus chaleureux pour le nouvel acte d'affectueuse considération qu'il a bien voulu me témoigner, en Vous envoyant auprès de moi, avec Ses messages de félicitations et de souhaits.

Les liens intimes et indissolubles d'étroite parenté qui unissent nos deux maisons sont rehaussés et raffermis, si c'était possible, par le profond sentiment de l'estime réciproque, et par celui de la reconnaissance que je dois à Votre famille d'avoir donné à la mienne son plus bel ornement, dont elle est fière, exemple de bonté, de sagesse et de vertu, ma belle-fille bien-aimée.

Je bois à la santé et à la prospérité de Votre Altesse Royale et de toute Son illustre Famille!

Допустите, Ваше Краљ. Височанство да подигнем чашу и да Вам из дубине Мога срца изјавим живу радост, коју осјећам, кад Вас гледам овдје међу нама, у једној прилици, тако свечаној за нашу породицу. Захваљујући Вашем Кр. Височанству на посјети, којом смо сви одушевљени, молим Вас, да саопштите Вашем Узвишеном Оцу, Великом Војводи, Моју најтоплију захвалност за овај нов доказ љубави и поштовања, који Ми је изволио пружити шаљући Вас Мени са честиткама и добрим жељама.

Тијесне и нераздвојне везе најближег сродства, које спајају Наше домове, учвршћене су осјећајима узајамног поштовања и признања, које дугујем Вашој породици, што је Мојој породици дала најљепши украс, којим се поноси Мој Дом — што је дала примјер врлине доброт и мудрости — а то је Моја предрага снаха.

Пијем за здравље и напредак Вашег Краљ. Височанства и цијеле Ваше Узвишене Породице!

Господарева здравица пропраћена је бурним усклицима „Живио“, „Живјели“, а војна музика, која је за вријеме објела концертвала, одсвирала је њемачку химњу, која је стојећи саслушана.

Њ. Кр. В. Велики Војвода одговорио је за тим Њ. Кр. В. Књазу Господару овом здравицом:

Profondément touché des paroles affectueuses que Votre Altesse Royale a bien voulu m'adresser ainsi que de l'accueil cordial dont j'ai été l'objet dès mon arrivée au Monténégro, je La prie de vouloir en agréer mes profonds et sincères remerciements.

Je me ferais un devoir agréable de m'acquitter auprès de S. A. R. le Grand-Duc de Mecklembourg-Strelitz, mon Père, du message si cordial dont Votre Altesse Royale vient de me charger et qui ne manquera pas, j'en suis sûr, de Lui causer la plus vive satisfaction.

Unis par le liens d'une étroite parenté, laquelle nous a été rendue particulièrement chère, grâce à l'accueil que S. A. R. la Princesse ma Soeur, a trouvé dans la Famille et dans le pays de Votre Altesse Royale, je peux Vous assurer, Monseigneur, de la profonde admiration que ma Famille éprouve envers les hautes vertus de Souverain qu'est Votre Altesse Royale et la bravoure de Son vaillant peuple.

Ces sentiments ont été la source des meilleurs vœux que j'ai été chargé d'exprimer à Votre Altesse Royale à l'occasion du cinquantième anniversaire de Son glorieux règne ainsi

que de Ses noces d'or avec S. A. R. Madame la Princesse Miléna. Je Vous prie, Monseigneur, de me permettre d'y joindre les vœux les plus chaleureux pour le futur bonheur de Son Auguste Famille et de Son pays en levant mon verre à la santé et à la prospérité de Votre Altesse Royale et de Son illustre Famille.

Дубоко дирнут љубазним ријечима, које ми је Ваше Краљевско Височанство извољело управити, као и срдчним дочеком од мог доласка у Црну Гору, молим Вас, да изволите примити моју дубоку и искрену захвалност.

Биће ми најпријатнија дужност, да изручим Његовом Краљевском Височанству Великом Војводи од Меклембург-Стрелица, моме Оцу, тако срдчану поруку, коју ми је Ваше Краљевско Височанство повјерило, и која ће, ја сам увјерен, Њему проузроковати највеће задовољство.

Уједињени везама блиског сродства, које нам је постало особито драго с дочека, који је Њено Краљ. Височанство Књагиња, моја Сестра нашла у Породици и у народу Вашег Краљевског Височанства, ја Вас, Височанство, могу увјерити о дубоком дивљењу, које моја Породица осјећа према високим особинама Владара, као што је Ваше Кр. Височанство и према храбрости Вашег јуначког народа.

Ови осјећаји били су извор најљепших жеља, које су ми у дио пале, да их изразим Вашем Краљевском Височанству приликом 50-годишњице Вашег славног владања и златног пира Вашег са Њеним Кр. В. Књагињом Миленом.

Молим Ваше Краљевско Височанство да ми допустите, да придружим најтоплије жеље за будућу срећу Ваше Узвишене Породице и Ваше државе и дижем чашу у здравље и за напредак Вашег Краљевског Височанства и Ваше Узвишене Породице!

И ова здравица примљена је одушевљеним клицањем и пропраћена свирањем црногорске химне.

— Г. Пилгрим-Балтаци, оvd. њемачки посланик, повратио се с го- спођом синоћ са подужег одсуства и предузео управу повјереног му посланства.

Принц Хацфелд, који је као от- правник послова заступао г. посла- ника, полази сјутра с Цетиња. Њ. Кр. В. Књаз Господар благоволио га је одликовати III. степеном Да- нилова ордена.

ЦРНА ГОРА

1860—1910

Под овим насловом римска „Rivista Italiana delle Comunicazioni“ доноси на првом мјесту чланак из пера младог социолога Виктора Раке, професора римског свеучилишта, који је г. 1906. провео у Црној Гори, научном сврхом, неколико мјесеца. Чланак гласи:

У мјесецу августу Црна Гора ће прославити педесетогодишњицу доласка на владу Њ. Кр. В. Књаза Николе. Али није то свечаност чисто династичка, него апотеоза великог напретка по свима пољима државне радности Црне Горе кроз посљедњих педесет година.

Одиста би био прости ласкавац онај, који би сву заслугу за тај напредак приписао самоме Књазу Николи, јер један човјек сам, ма колико био велик, не би могао то постићи са народом лошим. А народ црногорски по урођеним својствима расе, по ономе што су к томе приставили вјекови борбе у одбрану отаџбине, по ономе што је знао присвојити од савремене просвјете, има тако лијепих врлина, да би у сваком случају оставио особитог трага у историји.

Али би тако исто било противу сваке истине тврдити, да би Црногорци могли постићи садашње

стање слободе, снаге, просвјете и благодата, да им није било кроз посљедњих педесет година генијалног, гвозденог, са пуно љубави руковођења Књаза Николе.

Јер ко кроз познаје његово по вијека дјеловања у корист земље, ко је пратио корак по корак смотрену и вјешту, јаку и генијалну политичку тактику, унутра и споља, да успије претворити малу и сиромашну Црну Гору од прије 50 година у државу сада почитовану, јаку и напредну, чији се моћни глас чује и мјери у свима питањима Балканског полуострва и Јадранске равнотеже, ко је то видио, и зна, не може да Књаза Никољу високо не поштује, што је заслужио за његова дјела у корист свога народа посредно, а непосредно у корист све Јевропе, особито Италије.

Кад је дошао на престо, Црна Гора је била загушена у уским границама, у каменитим висовима, згодним за одбрану и нападај, али неплодним. Економски живот био је јадан. Земља удаљена од мора, опколена са свих страна непријатељима, вазда готовима на зло. И да је била земља плодна, и да је био могућ саобраћај и обрт, трајно стање на ратној нози не шћаше допустити, да се народ тим користи.

Из истих узрока није могло бити ни развоја грађанског, ни трага данашњих чистих вароша, ни путова, ни мостова, ни поште, ни телеграфа, ни школа; сва скромна државна средства била су одређена за први услов опстанка: одбрану против спољних непријатеља.

Кад данас путник иде по Црној Гори, сјећајући се тог доскорашњег стања, на сваком кораку принуђен је да себе пита, да ли је то сан или јава; јер такво чудо изгледа немогуће, већ дјелом каквог чудотворца; и тај чудотворац је био у особи Књаза Николе.

Сва еволуција Црне Горе кроз ове 50 година носи печат генијални титанске личности овога Књаза, многовеликога за тако малу земљу.

Пошто је учени писац изложио сав унутрашњи рад Црне Горе, овако завршује:

Уз то је Књаз вазда са љубављу његовао војску. И када изгледаше згодан час, он је тргао свој мач и мач свога народа у помоћ своје браће у Босни и Херцеговини. Закљученим миром Црна Гора у на- граду своје храбрости и своје снаге доби знатно раширење својих граница, које ако не задовољи националне аспирације, омогући јој бољи економни живот и слободни излазак на море у Бар, који је већ на путу да постане великим трговинским пристаништем.

У исто доба Црна Гора доби званично признање све Јевропе, и како се вазда поштују храбри и снажни, од тада постаде јевропском силом, истина, географски малом али по њеном положају географском, по вриједности њеног народа и по моћној власти њеног Владарца, све се више утврдила у међународној политици, поставши предметом највеће пажње од стране свих сила, које имају интереса на Истоку.

Ово је велики напредак, какав ниједна земља на свијету није учинила у тако кратком времену, што се има да захвали генију и челичној вољи човјека, којему Црна Гора справља прославу у народном одушевљењу и дивљењу све Јевропе.

Енглеска и Њемачка

Сходно жељи неких њемачких листова, да се изврши извјесна врста споразума између Енглеске и Њемачке у погледу флоте, „Дељи Њус“ је поставио питања те врсте појединим политичким и научним листовима. Питање је било, да ли је већ вријеме, да се изврши један такав споразум, јер ригалство те двије флоте

води финасиском исцрпљењу. „Дељи Мељ“ се изјаснио негативно, заједно са још неким листовима, које сада воде борбу ради појачања флоте. Други листови, као „Пал Мал Газет“ и други, теоријски се слажу, они су за споразум, али траже свој тако звани тво povers standards.

Либерални листови изјаснили су се за споразум. Уредник „Манчестер Гвардијана“ држи, да је вријеме врло погодно за такав један споразум, и да је политички споразум најзгоднији за споразум о флотском питању. И познати енглески романијер, Џон Голиворт, изјаснио се по томе питању: он је за споразум и држи да само кратковиди политичари могу бити против њега.

Међутим, сасвим неочекивано њемачки листови престали су да говоре за повећање флоте. Узрок томе неки налазе у гласовима, који се јављају још од одласка Билова, да ће адмирал Тирпиц, њемачки министар морине, ускоро одступити. Његов одлазак једни тумаче опозицијом министра финансија, коме се расходи на флоту ни најмање не свиђају други жељом канцелара Бетман-Холвега, да се споразумије са Енглеском односно ограничења морских оружјања.

Ова жеља изгледа да је диктована тешком финансијском ситуацијом, која је најзгодније средство за социјалистичку агитацију. Нови намети нијесу нигдје радо гледани, и од како је поднешен рајхстагу нови финансијски закон, гдје су предвиђене нове врсте пореза, социјалисти су имали лијепу успјеха. Приликом једанаест накнадних избора, који су вршени од тада, социјалисти су за 33 процента увеличали број својих гласова. Ако број њихових гласова на будућим општим изборима порасте за 25 процената, то ће социјалисти добити одмах без накнадних избора преко сто посланика. Разумије се, да ће тада опозиција за флоту силно порастити, јер су социјалисти њени највећи противници од почетка. Њемачки државници, предвиђајући да кредит за флоту неће бити одобрен, вјероватно желе да сами ограниче њено грађење. Тиме они помишљају, да једним метком убију два зеча. Да отклоне социјалистичку опасност и да за- дуже Енглеску својим пријатељством.

Енглези са своје стране не напуштају своје становиште, а то је да прије свега Њемачка мора дјелима доказати своје пријатељство и они не вјерују много, да ће се Њемачка зауставити на путу, којим је пошла, стално вођена њеним владарцем, који је био и остао највећи фактор у модерној Германији.

Краљ Виктор Емануел за ограничавање повећања флоте.

Француски сенатор Жерве потврдио је у разговору с париским дописником миланског „Коријере дела Сера“ своја ранија саопштења о настојавању краља Виктора Емануела, да се неуморним приваљањима у разним бродовима стане на пут једним међународним споразумом. Сенатор рече, да то није дознао непосредно од краља, него од једне високе француске личности, коју је краљ у то посветио.

На питање, на кога је краљ нишанио оним ријечима: „Ја сам открио своју мисао ономе, који, благодарети своје положају, може најбоље потпомоћи мој подстицај“, одговорио је сенатор: „Краљ је рекао ни више ни мање, него оно што сам ја написао. Не знам дакле, да ли је краљ мислио на краља Едварда или цара Вилхелма“.

„Италија“ потврђује истинитост саопштења сенатора Жервеа и вели, да је краљ своју ствар повјерио и Рузвелту, када је он долазио у Рим. Рузвелт је требало, да у Берлину и Лондону употреби свој лични утицај, да ствар уведе у колосјек. Међутим, у Берлину расположење није било ни мало повољно, а у Лондону је смрт краља Едварда засула двор и владу многим хитним дневним бригама, те Рузвелт није ни покушао, да ту ствар износи.

О појединостима, како се о томе водио разговор, јављају из Рима:

Личност, с којом је краљ Виктор Емануел разговарао о грађењу флота, јест Леон Бурже, који је у јануару био у Риму и два пут посјећивао краља. Приликом друге посјете скренуо је краљ разговор на грађење „дреднота“ и узвикнуо:

Једна држава хоће да надмаши другу. Послије „дреднота“ од 20.000 тона долазе „дредноти“ од 26.000 тона. Брзина и даљина топова једнако се увећава. Један премаша други. Куда ћемо ми отићи, идући тим путем? Само неки међународни споразум, који би стао на пут том лову за техничким усавршавањем, могао би отклонити финансијски слом, којему иначе културни свијет поуздано иде на сусрет.

Леон Бурже је те краљеве ријечи саопштио многим пријатељима у том облику. О неком позитивном краљеву покушају, да нађе присталица за своју идеју, није говорио.

